

Tisková zpráva

Politická kultura veřejně činných lidí – léto 2024

- ⊙ Nejlépe česká veřejnost hodnotí politickou kulturu představitelů místních samospráv, nejhůře jsou v tomto ohledu hodnoceni politici vládních stran a poslanci.
- ⊙ V porovnání s posledním výzkumem z března 2020 se výrazně zhoršilo hodnocení politické kultury politiků ODS, KDU-ČSL, Pirátů a STAN a v menší míře i poslanců a politiků TOP 09.
- ⊙ K určitému zlepšení oproti březnu 2020 došlo v případě hodnocení politické kultury představitelů krajských samospráv, u kterých zřetelně poklesl podíl negativního hodnocení při nárůstu podílu nerozhodnutých.
- ⊙ U senátorů a představitelů obecních samospráv došlo souběžně k poklesu pozitivního i negativního hodnocení politické kultury při výrazném zvýšení podílu nerozhodnutých.

Zpracoval:

Jan Červenka

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 586; email: jan.cervenka@soc.cas.cz

V létě 2024 Centrum pro výzkum veřejného mínění zjišťovalo, jak obyvatelé ČR hodnotí politickou kulturu veřejně činných lidí, tedy to, jak mezi sebou jednájí, jak na veřejnosti vystupují a jak informují o problémech¹.

Tabulka 1: Hodnocení politické kultury veřejně činných lidí (%)

	velmi dobrá	spíše dobrá	spíše špatná	velmi špatná	neví	+/-
představitelé místních (obecních) samospráv	9	47	19	5	20	56/24
představitelé krajských samospráv	4	36	19	7	34	40/26
politici ANO	7	33	27	19	14	40/46
senátoři	3	32	28	16	21	35/44
politici SPD	3	22	31	21	23	25/52
politici Pirátů	2	21	34	27	16	23/61
politici STAN	2	20	35	24	19	22/59
politici KDU-ČSL	1	20	34	25	20	21/59
politici ODS	2	19	34	29	16	21/63
politici TOP 09	1	19	31	30	19	20/61
poslanci	0	18	43	23	16	18/66

Poznámka: Položky seřazeny sestupně dle kladného hodnocení (součet variant „velmi dobrá“ + „spíše dobrá“).

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 10. 6. - 27. 8. 2024, 922 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Výsledky zachycené v tabulce 1 ukazují, že relativně nejlépe ze skupin zařazených do výzkumu v současnosti lidé hodnotí představitele místních (obecních) samospráv, když v jejich případě nadpoloviční většina (56 %) dotázaných uvedla, že jejich politická kultura je dobrá, zatímco opačný názor zastává necelá čtvrtina (24 %) veřejnosti. Převaha

¹ Otázka: „Zajímalo by nás, co si myslíte o politické kultuře veřejně činných lidí, tedy o tom, jak mezi sebou jednájí, jak na veřejnosti vystupují a informují o problémech. Jaká je podle Vás politická kultura b) poslanců, c) senátorů, d) představitelů krajské samosprávy, e) představitelů místní (obecní) samosprávy, f) politiků ANO, h) politiků KDU-ČSL, j) politiků ODS, o) politiků Pirátů, k) politiků SPD, p) politiků STAN, l) politiků TOP09.“ Varianty odpovědí: velmi dobrá, spíše dobrá, spíše špatná, velmi špatná.

kladného hodnocení je patrná ještě v případě představitelů krajských samospráv (40 % dobrá, 26 % špatná), ovšem při více než třetinovém (34 %) podílu nerozhodných odpovědí „nevím“.

U všech dalších hodnocených skupin pak už více či méně výrazně negativní hodnocení jejich politické kultury převažuje nad hodnocením kladným. Relativně nejlépe z nich je hodnocena politická kultura v případě politiků ANO, když 40 % dotázaných zhodnotilo jejich politickou kulturu jako dobrou a 46 % jako špatnou. Následují senátoři (35 % dobrá, 44 % špatná) a za nimi s odstupem politici SPD (25 % dobrá, 52 % špatná). S navzájem podobným hodnocením, které se od předchozího liší hlavně vyššími podíly negativního hodnocení, následují politici tehdy ještě všech vládních stran, Pirátů (23 % dobrá, 61 % špatná), STAN (22 % dobrá, 59 % špatná), KDU-ČSL (21 % dobrá, 59 % špatná), ODS (21 % dobrá, 63 % špatná) a TOP 09 (20 % dobrá, 61 % špatná). Nejmenší podíl pozitivního hodnocení pod hladinou jedné pětiny a zároveň největší podíl negativního hodnocení, který se blížil hranici dvou třetin, jsme zaznamenali v případě politické kultury poslanců (18 % dobrá, 66 % špatná).

Jak ukazují grafy 1a až 1l v porovnání s předchozím výzkumem z března 2020 se zhoršilo hodnocení politické kultury politiků STAN (snížení pozitivního hodnocení o šestnáct procentních bodů, zvýšení negativního o sedmáct procentních bodů), politiků KDU-ČSL (snížení pozitivního hodnocení o čtrnáct procentních bodů, zvýšení negativního o deset procentních bodů), politiků Pirátů (snížení pozitivního hodnocení o třináct procentních bodů, zvýšení negativního o osm procentních bodů), politiků ODS (snížení pozitivního hodnocení o dvanáct procentních bodů, zvýšení negativního o devět procentních bodů), poslanců (snížení pozitivního hodnocení o deset procentních bodů), politiků TOP 09 (snížení pozitivního hodnocení o sedm procentních bodů) a politiků ANO (snížení pozitivního hodnocení o čtyři procentní body).

Určité zlepšení, které se ale projevilo výlučně v poklesu podílu negativního hodnocení politické kultury při nárůstu podílu nerozhodných odpovědí, zatímco podíl pozitivního hodnocení se statisticky významně nezměnil, šetření zaznamenalo v případě představitelů krajských samospráv (pokles negativního hodnocení o sedm procentních bodů, nárůst podílu nerozhodných odpovědí o šest procentních bodů) a politiků SPD (pokles negativního hodnocení o pět procentních bodů, nárůst podílu nerozhodných odpovědí o sedm procentních bodů). Vedle těchto změn byl zaregistrován i paralelní pokles podílu pozitivního i negativního hodnocení politické kultury, který se promítl ve zvýšení podílu nerozhodných odpovědí, v případě senátorů (snížení pozitivního i negativního hodnocení shodně o pět procentních bodů, zvýšení podílu nerozhodných odpovědí o deset procentních bodů) a představitelů obecních samospráv (snížení pozitivního hodnocení o čtyři procentní body, snížení negativního hodnocení o šest procentních bodů, zvýšení podílu nerozhodných odpovědí o deset procentních bodů).

Z hlediska dlouhodobého srovnání v případě senátorů a poslanců můžeme vidět, že podíly negativního hodnocení jejich politické kultury jsou nižší, než byly kdykoli předtím do roku 2018, v případě senátorů jsou aktuálně dokonce vůbec nejnižší za celou dobu realizace srovnatelných měření. U obou zkoumaných skupin členů parlamentu přitom pozitivní hodnocení dosahovalo maxima v roce 2020, ale v aktuálním šetření zaznamenalo pokles, který byl ovšem podstatně výraznější v případě poslanců.

Také negativní hodnocení politické kultury představitelů obecních a krajských samospráv se pohybuje na hodnotách srovnatelných s historickými minimy z období let 2005 a 2007, u obecních samospráv je dokonce historicky nejnižší, i když statisticky je srovnatelné s roky 2005 a 2007. Pozitivní hodnocení politické kultury v případě představitelů obecních samospráv se trvale pohybuje v rozmezí 51-62 % a aktuální výsledek leží prakticky uprostřed tohoto intervalu, u představitelů krajských samospráv je podíl pozitivního hodnocení, které kolísá v rozmezí 33-42 %, blízko svého maxima.

U politiků ODS, jejichž hodnocení se od roku 2014 postupně zlepšovalo, až se v předposledním šetření v roce 2020 dostalo na úroveň srovnatelnou s nejlepším výsledkem z roku 2005, došlo k výraznému obratu a propadu hodnocení na úroveň let 2016 a 2017, ale historicky hodnocení jejich politické kultury bývalo v letech 2008 až 2015 i výrazně horší.

Politická kultura v případě politiků KDU-ČSL, která nejlepšího hodnocení dosahovala v letech 2014 až 2016, kdy se KDU-ČSL podílela na vládě v koalici s ČSSD a ANO, se po mírném propadu v roce 2017 ke svému nejlepšímu hodnocení opět přiblížila v roce 2020, ale podobně jako u ODS nyní došlo k výraznému propadu, který z hlediska podílu pozitivního hodnocení znamenal dosažení historického minima. Negativní hodnocení se pak přiblížilo hodnotám

z let 2005 až 2010, které ale byly s výjimkou roku 2007 vesměs statisticky ještě zřetelně vyšší, a to zvláště v letech 2008 až 2010.

V případě politiků TOP 09 se hodnocení jejich politické kultury v letech 2010 až 2012 a pak znovu v letech 2014 až 2017 průběžně zhoršovalo, následně do roku 2020 zaznamenalo opačný trend, ale aktuální šetření jej znovu otočilo, i když stávající hodnocení politické kultury politiků TOP 09 je stále ještě méně kriticky vyhocené, než bylo v roce 2017. Obecně lze říct, že v porovnání se současností bylo jejich negativní hodnocení silnější v letech 2012 až 2013 a znovu v letech 2015 až 2017, ačkoli pozitivní hodnocení bylo tehdy s dneškem srovnatelné, nebo i vyšší.

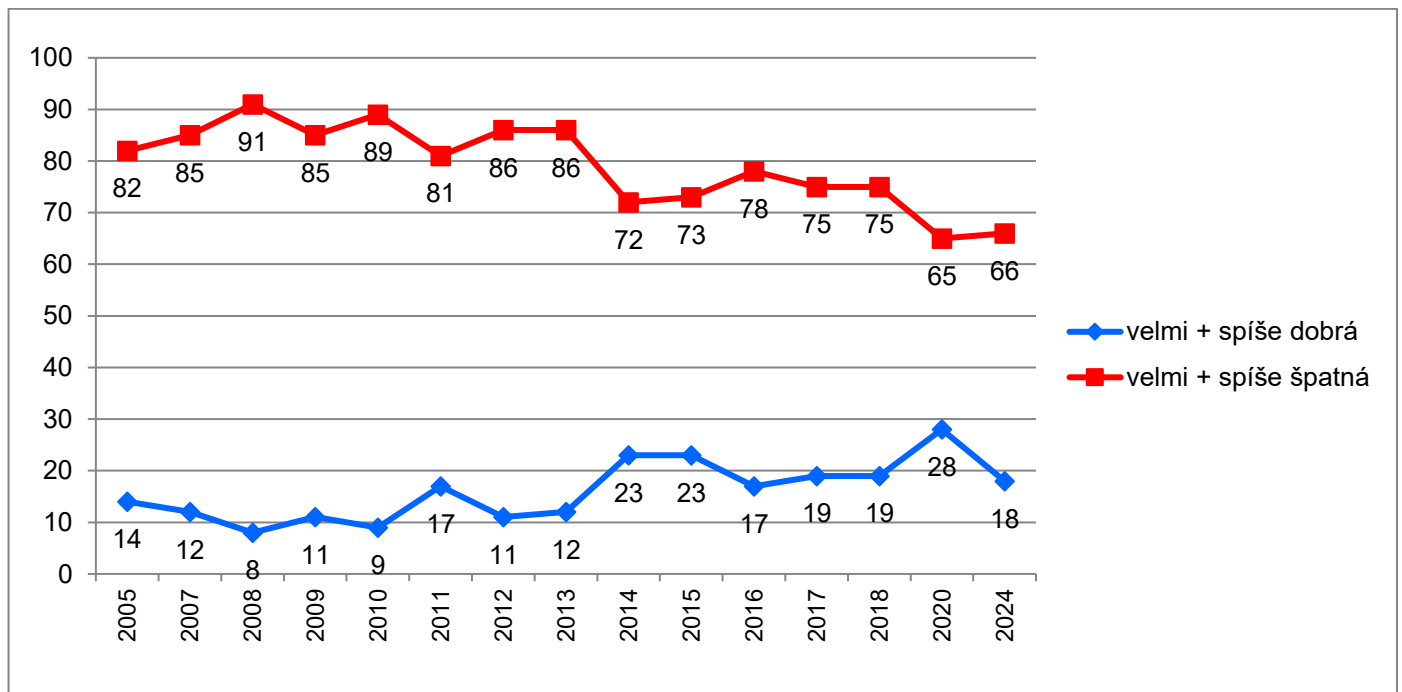
V případě politiků Pirátů a STAN jsou pro srovnání k dispozici jen výsledky za roky 2018 a 2020, v obou případech vidíme výrazné zhoršení, které v případě Pirátů bylo patrné už i mezi roky 2018 a 2020, zatímco v případě politiků STAN se hodnocení jejich politické kultury mezi roky 2018 a 2020 mírně zlepšilo.

U politiků ANO lze vidět výrazné zhoršování hodnocení jejich politické kultury mezi roky 2014 a 2016, které zvolna dobíhalo ještě i v letech 2017 a 2018. Od té doby se hodnocení politické kultury představitelů ANO mění jen minimálně, když po mírném zlepšení v roce 2020 oproti roku 2018 nyní došlo k mírnému zhoršení v podobě poklesu podílu příznivého hodnocení, ale bez zvýšení hodnocení negativního, které je o čtyři procentní body nižší než v roce 2018 a statisticky se neliší od výsledků šetření z let 2016, 2017 i 2020.

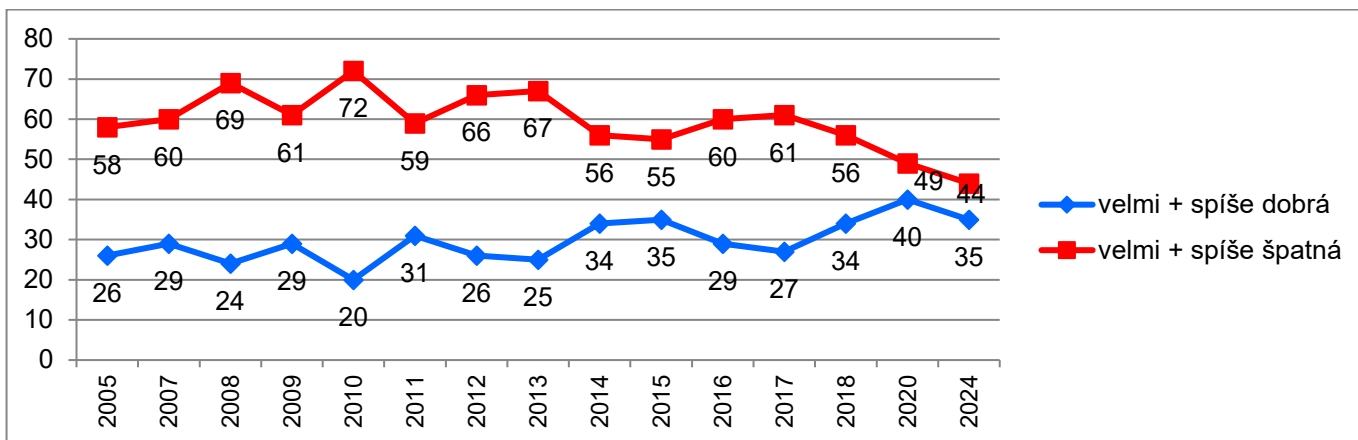
U hodnocení politické kultury politiků SPD mezi roky 2016 a 2018 vidíme vzestup negativního i pozitivního hodnocení, naopak od roku 2018 do současnosti obojí zaznamenalo mírný pokles.

Grafy 1a až 1l: Hodnocení politické kultury veřejně činných lidí – časové srovnání (v %)

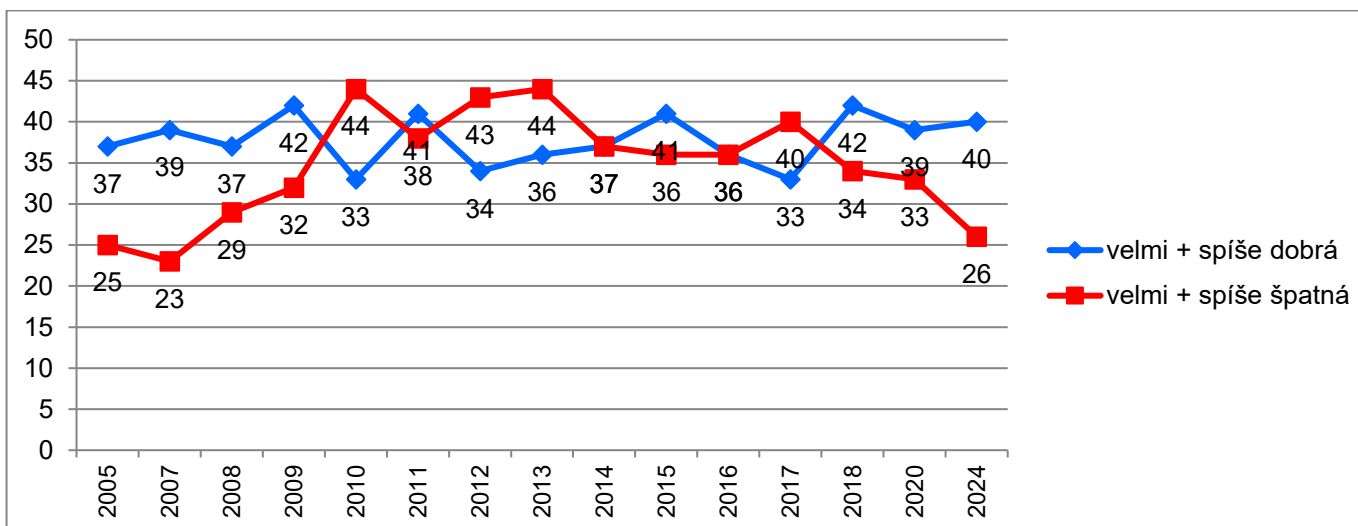
a) Hodnocení politické kultury - poslanci

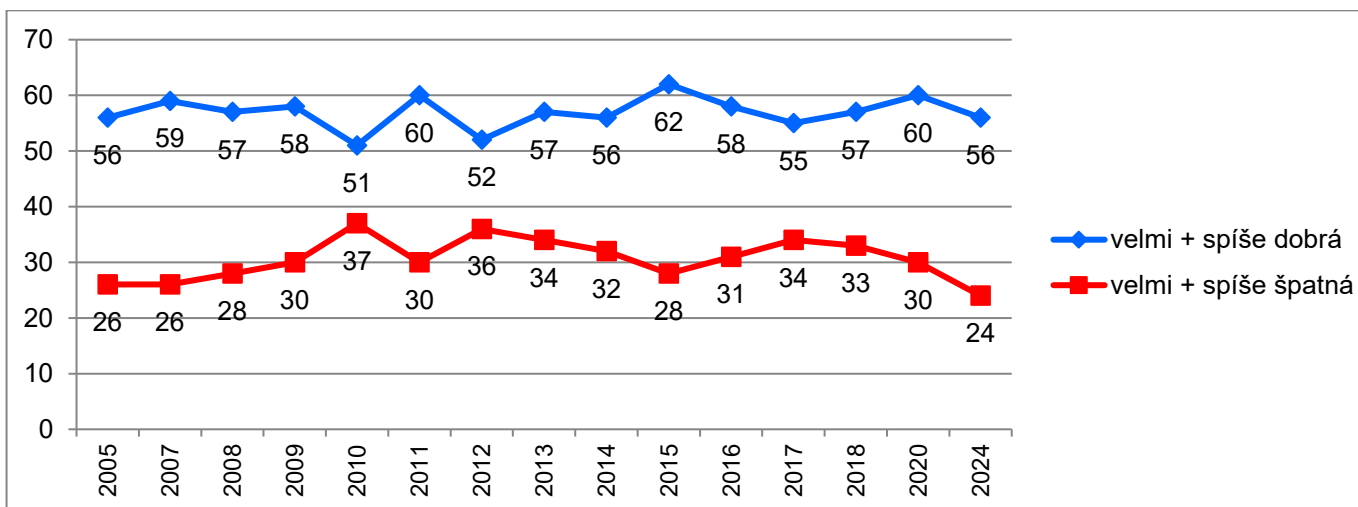
b) Hodnocení politické kultury - senátoři

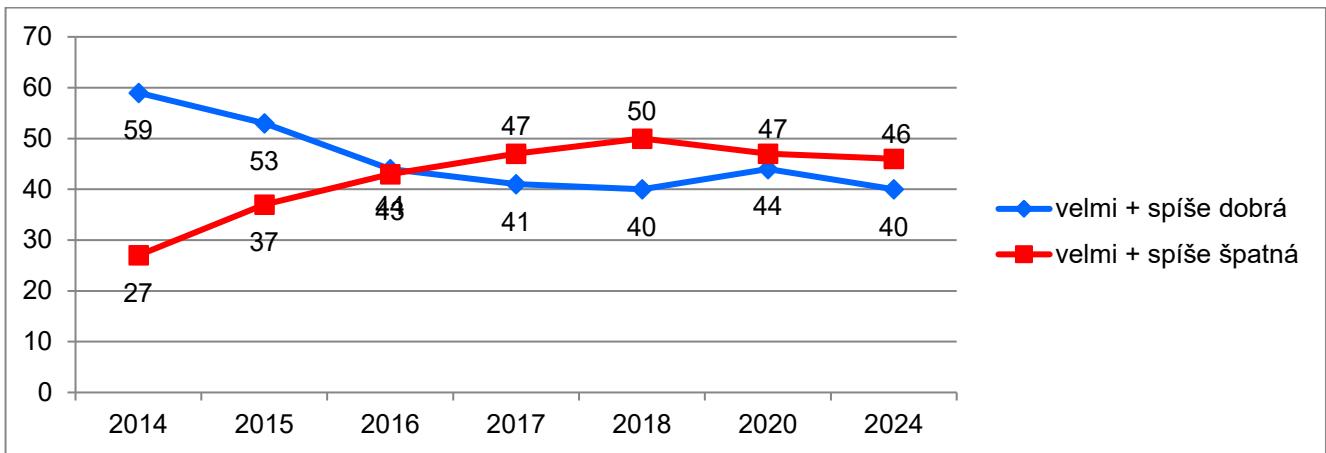
c) Hodnocení politické kultury - představitelé krajských samospráv

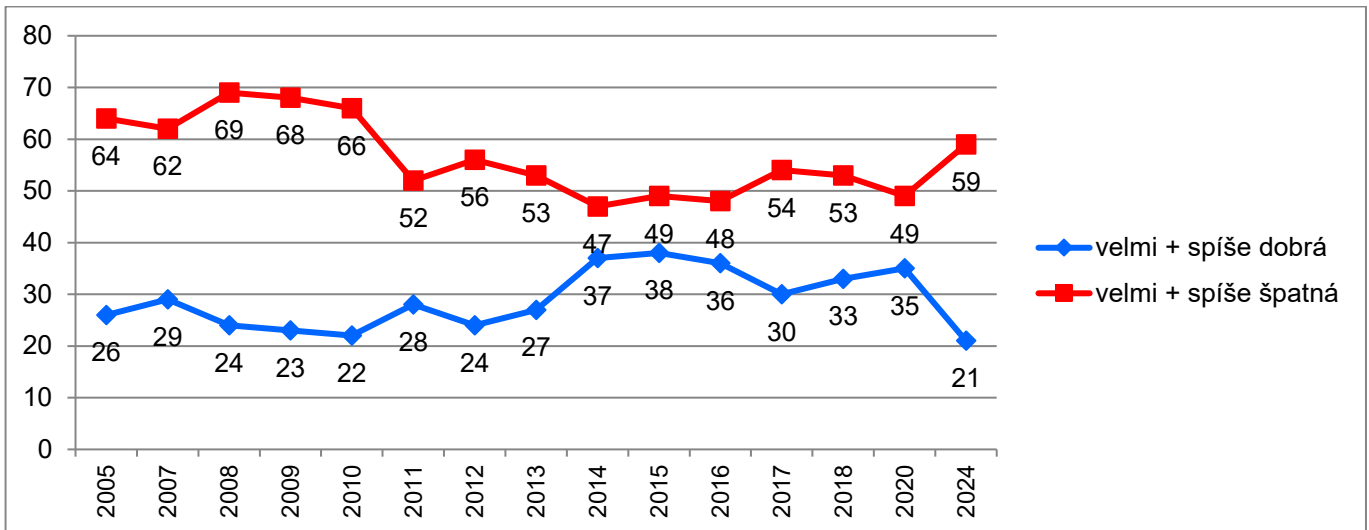
d) Hodnocení politické kultury - představitelé místních (obecních) samospráv

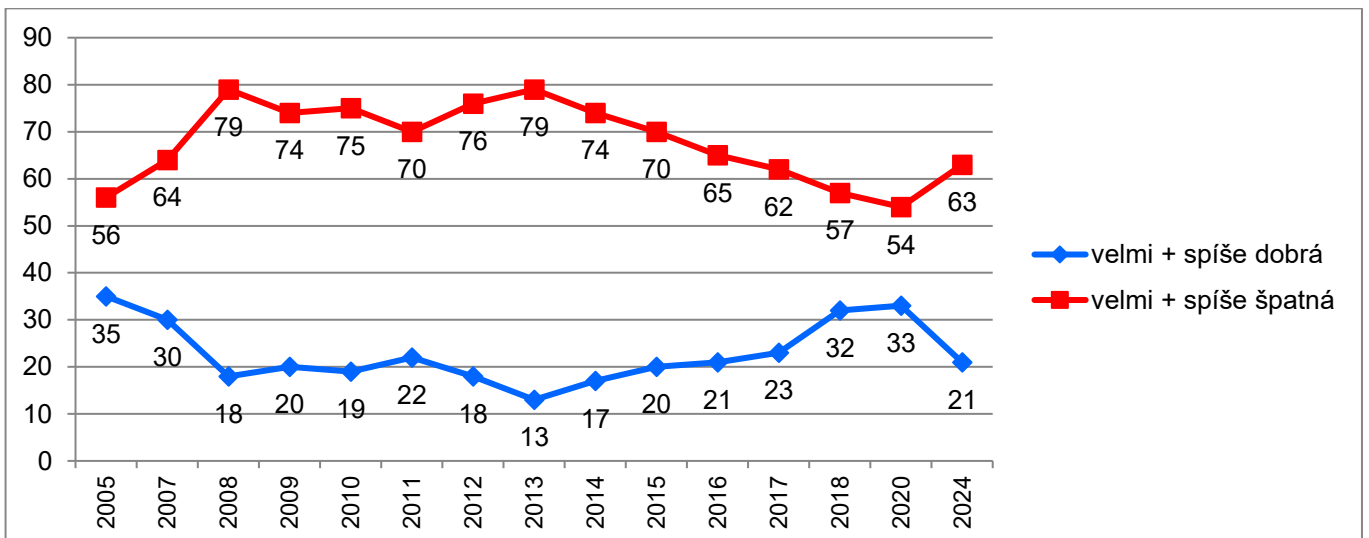
e) Hodnocení politické kultury - politici ANO

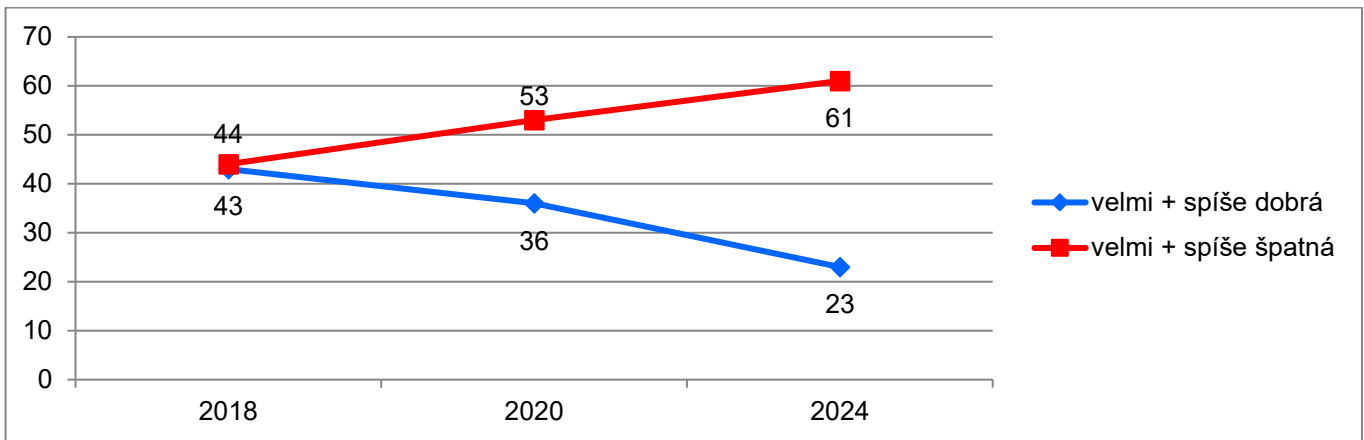
f) Hodnocení politické kultury - politici KDU-ČSL

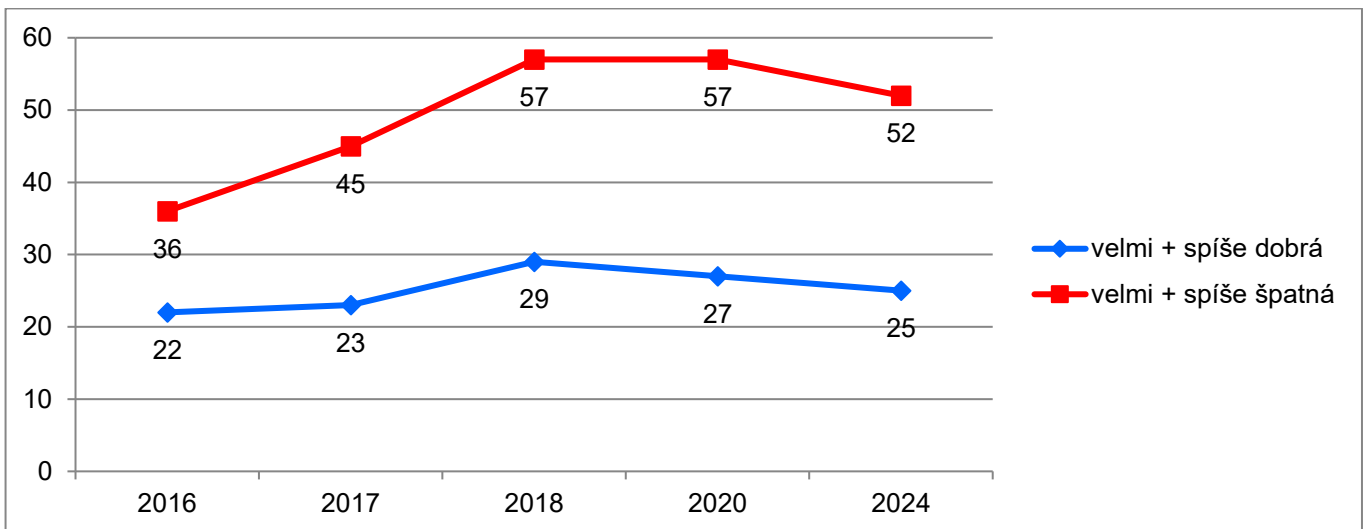
g) Hodnocení politické kultury - politici ODS

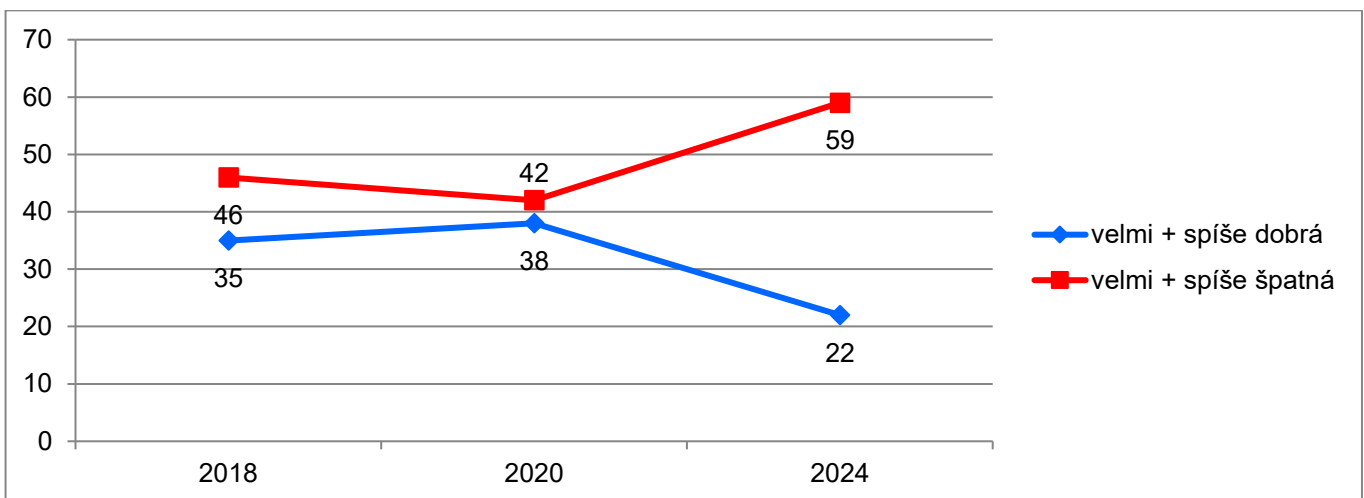
h) Hodnocení politické kultury - politici Pirátů

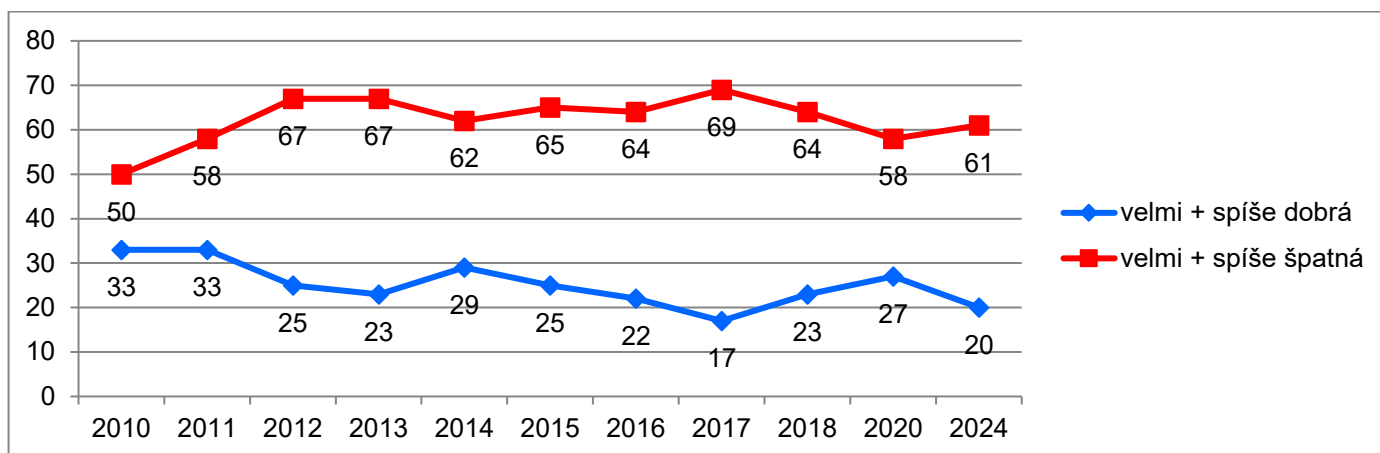
i) Hodnocení politické kultury - politici SPD

j) Hodnocení politické kultury - politici STAN

k) Hodnocení politické kultury - politici TOP 09

Poznámka: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Podrobnější analýza ukázala, že v souladu s předpoklady se největší rozdíly v hodnocení politické kultury jednotlivých skupin objevují z hlediska stranických preferencí a politické orientace, přičemž se zde zřetelně promítá značná polarizace mezi vládním a opozičním táborem. Data byla ovšem sbírána ještě před proběhnutými krajskými volbami a před následným odchodem Pirátů z Fialovy vlády. Celkem logicky se vždy výrazně nejlepší hodnocení politické kultury politiků určité strany nebo hnutí objevuje mezi jejich vlastními voliči, ale voliči vládních stran vesměs pozitivněji hodnotí i politiky stran svých koaličních partnerů, vůči kterým se silně vymezují stoupenci ANO, SPD či KSČM, naopak zejména politiky ANO negativně hodnotí spíše voliči vládních stran, zatímco voliči jiných opozičních stran jsou k nim v porovnání s průměrem buď shovívavější, nebo alespoň srovnatelně naladěni (určitou výjimku zde tvoří voliči SOCDEM, kteří se poněkud více vymezují vůči ANO, zatímco ke stranám vládní koalice v porovnání s celkem zaujímají neutrální nebo zejména v případě KDU-ČSL i spíše pozitivnější postoj, i když s ohledem na nízké zastoupení voličů SOCDEM v souboru jsou tyto výsledky pouze orientační a je třeba je brát s rezervou). U hodnocení politiků SPD jsou celkové rozdíly méně zřetelné, ale i zde je významně silnější negativní hodnocení ze strany voličů koalice SPOLU a naopak relativně vstřícnější hodnocení ze strany voličů ANO. Rozhodní nevoliči pak politiky jednotlivých stran a hnutí vesměs hodnotili méně pozitivně (kromě politiků SPD, u kterých byl naopak nižší podíl negativního hodnocení) a vždy častěji uváděli, že nevědí.

Kromě toho voliči vládních stran výrazně příznivěji hodnotí senátory a s výjimkou voličů ODS i představitele krajských samospráv, voliči koalice SPOLU hodnotí lépe i politickou kulturu poslanců. Naopak voliči ANO a SPD se vůči senátorům i poslancům vymezují více kriticky. Voliči SOCDEM příznivěji hodnotí politickou kulturu představitelů obecních samospráv. Rozhodní nevoliči se vůči poslancům, senátorům i představitelům krajských či obecních samospráv staví zřetelně kritičtěji při vyšším zastoupení nerozhodných odpovědí.

Z hlediska sebezařazení na pravolevé škále politické orientace lidé hlásící se k levici nebo středu hůře hodnotí senátory, politiky ODS, TOP 09 či STAN a v menší míře i KDU-ČSL a Pirátů, které naopak příznivěji vnímají lidé řadící se na pravici nebo do pravého středu. Jednoznačně pravicově vyhranění respondenti příznivěji hodnotí i poslance a představitele krajských samospráv. Hodnocení politiků ANO se od levice k pravici zhoršuje. U politiků SPD se lepší hodnocení objevuje mezi dotázanými řadícími se do levého středu.

Z hlediska pohlaví se objevují hlavně rozdíly v podílu zastoupení nerozhodných odpovědí, které je obecně vyšší u žen. Při jejich eliminaci se jako jediný statisticky významný rozdíl objevuje poněkud lepší hodnocení politické kultury představitelů ANO mezi ženami.

Z hlediska věku se při zanedbání nerozhodných odpovědí s jeho růstem zhoršuje hodnocení politické kultury senátorů, politiků ODS, TOP 09, STAN, Pirátů i KDU-ČSL. Naopak u politiků ANO se s rostoucím věkem hodnocení jejich politické kultury zlepšuje. U politiků SPD je pak dané hodnocení horší ve věkové kategorii 40 až 54 let a lepší je v

kategorii od 65 let výše. Mladí lidé do 29 let příznivěji hodnotí poslance, naopak skupina ve věku 30 až 39 let je vůči poslancům významně kritičtější. Stejná skupina se kritičtěji staví i k představitelům obecních samospráv. Dotázaní ve věku od 65 let výše příznivěji hodnotí představitele krajských samospráv.

Spolu se zvyšujícím se stupněm nejvyššího dokončeného vzdělání se zlepšuje hodnocení politické kultury poslanců, senátorů a politiků všech vládních stran a zhoršuje se hodnocení politiků ANO a SPD. Z hlediska subjektivního hodnocení životní úrovně vlastní domácnosti se s jeho zlepšením zlepšuje hodnocení politické kultury senátorů, představitelů krajských samospráv a politiků ODS, TOP 09 či STAN, naopak zhoršuje se hodnocení politiků ANO a SPD. Se zvyšující se spokojeností se současnou politickou situací se zlepšuje hodnocení poslanců, senátorů, politiků vládních stran a rovněž i představitelů krajských či místních samospráv, naopak zhoršení se objevuje v souvislosti s politikou ANO.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v24-06</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>10. 6. - 27. 8. 2024</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Vážení dat:</i>	<i>Vzdělání X NUTS 2, věk X NUTS 2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>922</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>78</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - dotazování CAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PS_17</i>
<i>Kód tiskové zprávy:</i>	<i>ps241015</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>15. října 2024</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Jan Červenka</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.
